

Archeologienota

Ternat, Assesteenweg aanpassing

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Ternat, Assesteenweg aanpassing.

Auteur

Margot Vander Cruyssen

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2022-0775

Plaats en datum

Gent, 19 september 2022

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 2274
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

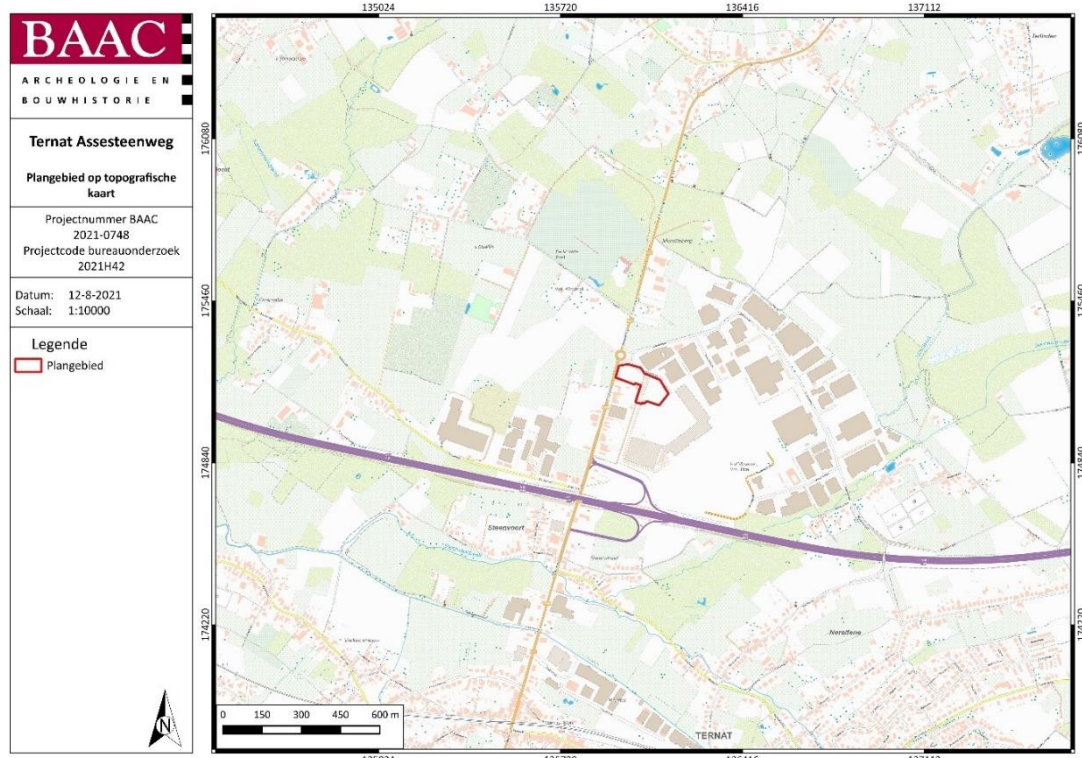
1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	3
1.3	Aanleiding	3
1.4	Aanpassing	4
1.5	Huidige situatie en geplande werken	5
1.5.1	Huidige situatie	5
1.5.2	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.6	Randvoorwaarden	11
2	Bureauonderzoek	12
2.1	Werkwijze en strategie	12
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	12
2.1.2	Onderzoeksvragen	12
2.1.3	Methoden en technieken	12
2.2	Assessment	14
2.2.1	Landschappelijk kader	14
2.2.2	Historisch kader	19
2.2.3	Cartografische bronnen	20
2.2.4	Orthofotografische en topografische bronnen	23
2.2.5	Archeologisch kader	27
2.3	Synthese onderzoeksresultaten	32
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	32
2.3.2	Archeologische verwachting	32
2.3.3	Synthesekaart	32
2.4	Besluit	34
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	34
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	34
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	34
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	35
3	Samenvatting	37
4	Lijsten	38
4.1	Figurenlijst	38
4.2	Plannenlijst	38
4.3	Tabellenlijst	38
5	Bibliografie	39

1 Beschrijvend gedeelte

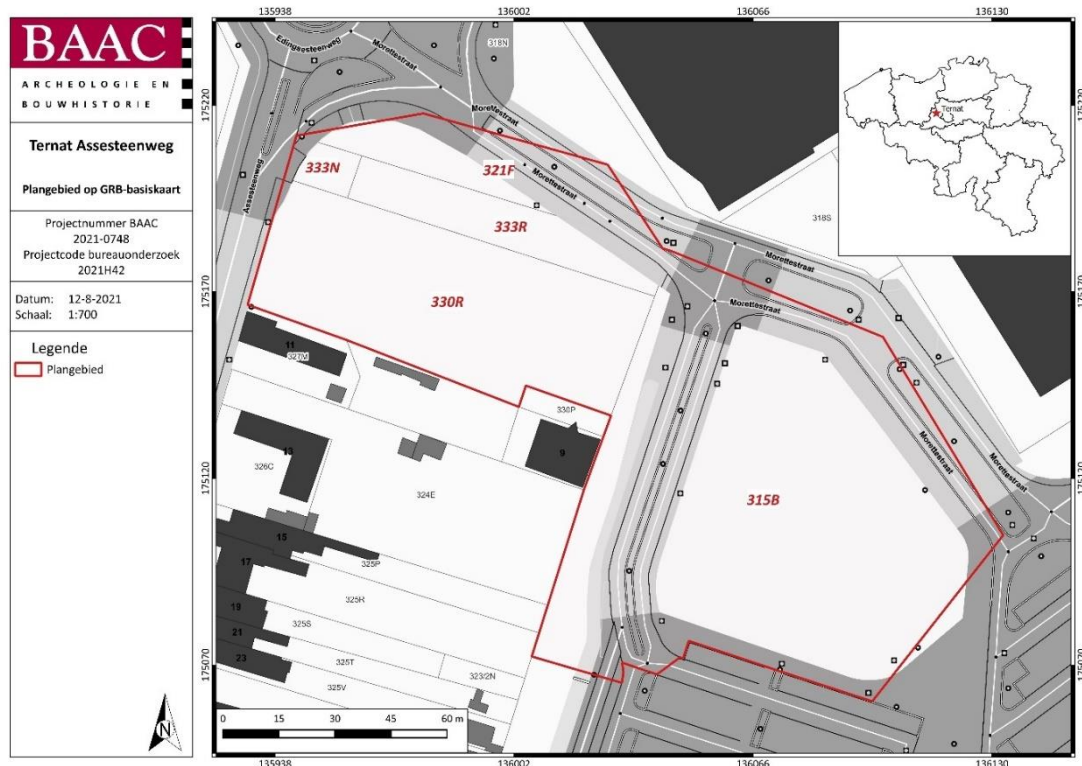
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Ternat, Assesteenweg aanpassing		
Ligging	Assesteenweg 1, Ternat, Vlaams-Brabant		
Kadaster	Ternat, afdeling 1, sectie B, perceel 315B, 321F, 330R, 333N en 333R		
Coördinaten	Noordwest:	x: 135930,66	y: 175217,79
	Noordoost:	x: 136133,00	y: 175217,79
	Zuidwest:	x: 135930,66	y: 175060,27
	Zuidoost:	x: 136133,00	y: 175060,27
Oppervlakte plangebied	Ca. 15.700 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	Ca. 2.800 m ²		
Kartering gewestplan	Woongebied, bufferzone en bedrijventzone		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0775		
ID in akte genomen archeologienota	19994 ¹		
Bureauonderzoek	Projectcode	2022I178	
	Erkende archeoloog	Margot Vander Cruyssen (Erkeningsnummer: 2015/00047)	
	Betrokken actoren	Margot Vander Cruyssen (archeoloog)	
	Betrokken derden	nvt	

¹ VANDER CRUYSSSEN 2021

Plan 1: Plangebied op topografische kaart² (digitaal; 1:10.000; 12.08.2021)

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)³ (digitaal; 1:250; 12.08.2021)

² AGIV 2022r

³ AGIV 2022b

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van een parking, een gebouw en een wadi) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Ternat, Assesteenweg* bedraagt ca. 15.700 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van ca. 2.800 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen

archeologie).⁴ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied deels in woongebied, deels in bufferzone en bedrijvenzone ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft 3.000 m² of meer bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 1.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Aanpassing

Door wijzigingen in de bouwplannen is een nieuwe archeologienota vereist. Deze aanpassingen zijn aangevuld in hoofdstuk 1.5.2 Geplande werken en bodemingrepen, maar zijn beperkt (o.a. de wadi wordt vervangen door infiltratiekratten) en veranderen niets aan het archeologisch advies voor verder vooronderzoek. De contour van het projectgebied is onveranderd. Het bureauonderzoek van de reeds in akte genomen archeologienota *Ternat, Assesteenweg* met ID 19994⁵ wordt integraal overgenomen. Plannen en figuren blijven ongewijzigd (en met voorgaande projectcode 2021H42), tenzij anders vermeld. Aanvullingen of nieuwe elementen in hoofdstuk 2.2.5 Archeologisch kader zijn **vet** gemarkeerd.

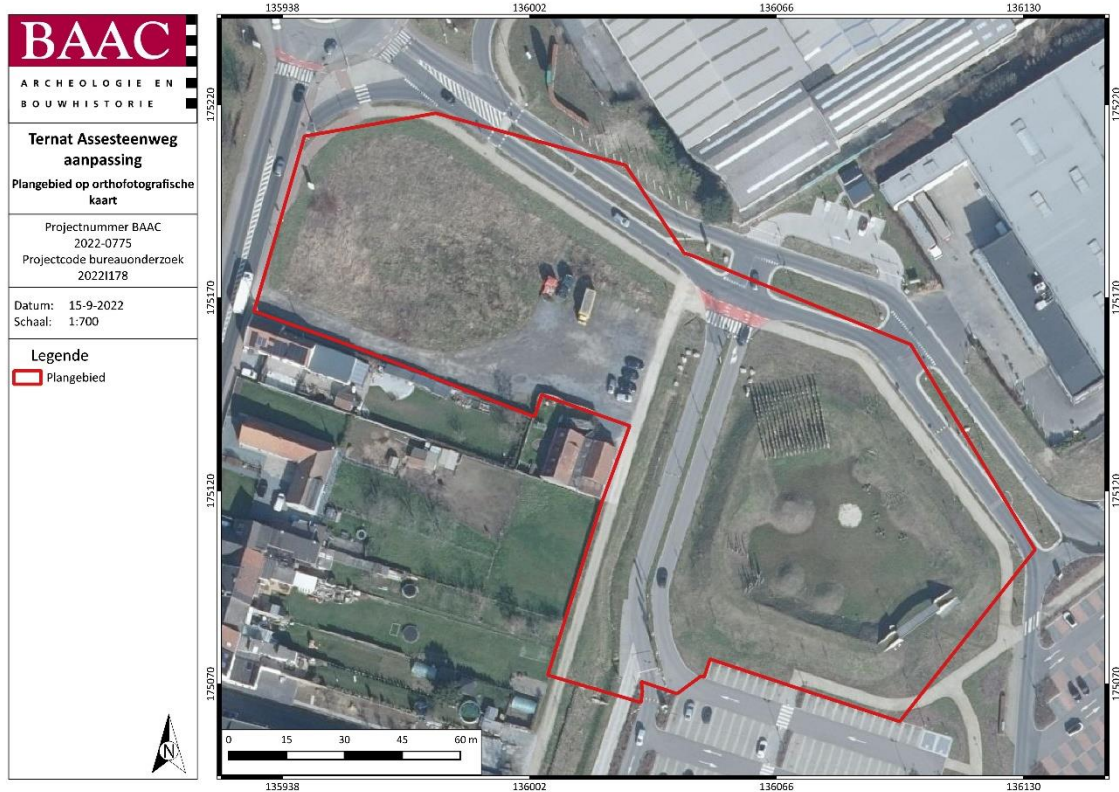
⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

⁵ VANDER CRUYSSSEN 2021

1.5 Huidige situatie en geplande werken

1.5.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen aan het rondpunt tussen de Assesteenweg en de Morettestraat te Ternat, in de provincie Vlaams-Brabant. Ten zuidoosten is shoppingcentrum *The Leaf* gesitueerd, welke op de GGA-kaart afgebakend is. Ten zuiden bevindt zich autosnelweg E40 met het afrittencomplex 20 Ternat. De omgeving binnen het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit braakliggend terrein. Centraal is een private weg aanwezig die aansluit op de Morettestraat en een groot parkeerterrein, behorende tot het winkelcentrum. Ten westen van deze weg is een deel van het plangebied momenteel halfverhard met kiezelstenen, welke ook in gebruik is als parkeerruimte. In het oosten van het plangebied is een groot talud aanwezig. Een voet- en fietspad in kiezelstenen is aanwezig langs de grens van het plangebied en evenwijdig met de private weg, centraal in het plangebied.

Plan 3: Plangebied op meest recente orthofotografische kaart⁶ (digitaal; 1:1; 15.09.2022)

⁶ AGIV 2022n

Figuur 1: Zicht op aanwezige halfverharde parkeerruimte in het westen van het plangebied⁷

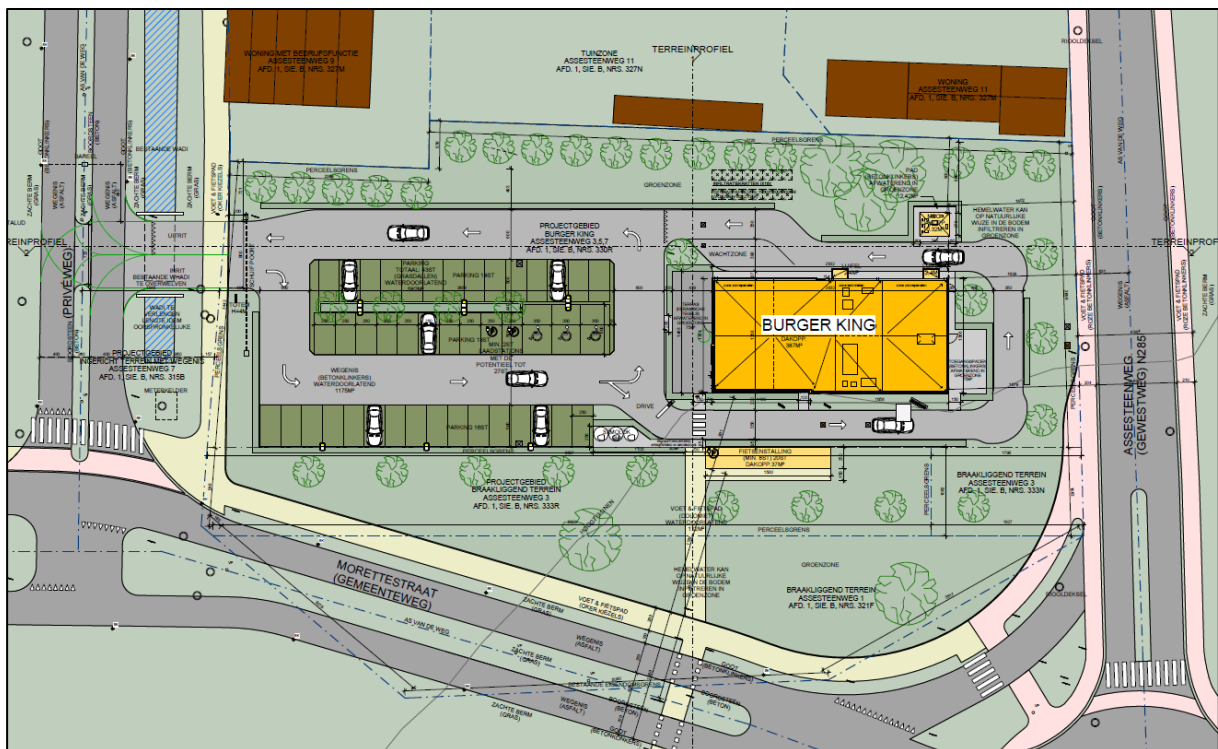
1.5.2 Geplande werken en bodemingrepen

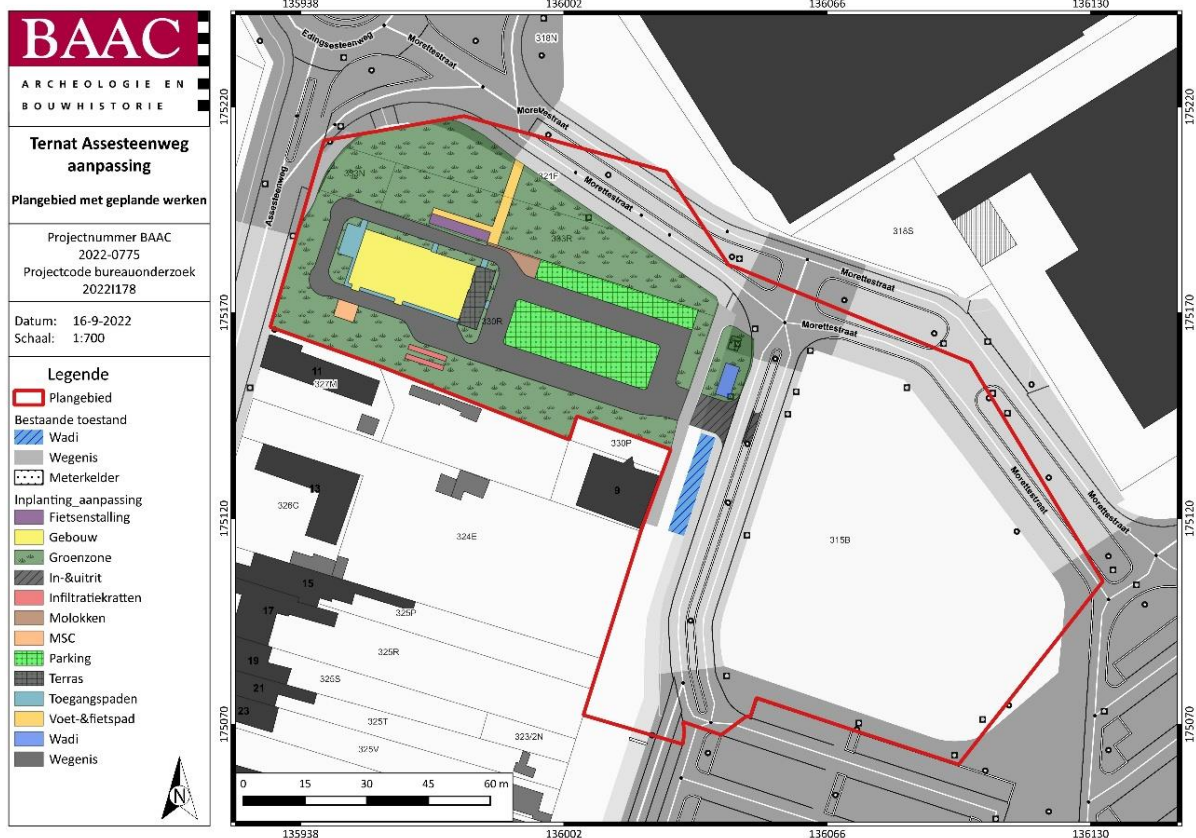
Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de realisatie van een restaurant. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

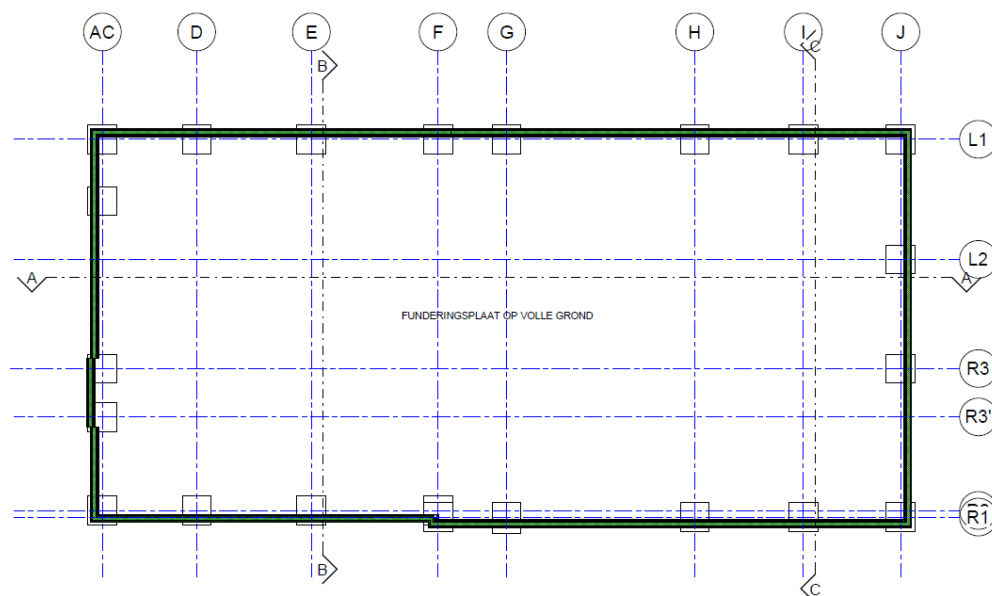
- Het restaurant zal een oppervlakte beslaan van ongeveer 400 m². Er zal gebruik gemaakt worden van een sleuffundering, vermoedelijk +/-150 cm-mv. De vloerplaat komt op volle grond, +/- 80 cm- mv.
- Ten oosten van het restaurant is parkeerruimte voorzien in waterdoorlatende grasdallen voor een totale oppervlakte van ongeveer 620 m². Hier wordt uitgegaan van een minimale verstoringsdiepte van 60 cm. Mogelijk wordt ook hier afgegraven tot op volle grond.
- De parkeerruimte zal bereikt worden via wegenis in waterdoorlatende betonklinkers, die aansluit op de privéweg voor het winkelcentrum ten zuidoosten. Deze wegenis wordt ook rond het restaurant aangelegd. De totale oppervlakte van de wegenis zal ongeveer 1.175 m² bedragen. Ook hier wordt uitgegaan van een minimale verstoringsdiepte van 60 cm of afgraving tot op volle grond.
- Tussen de parkeerruimte en het restaurant is een terras in keramische tegels voorzien. Er wordt uitgegaan van een minimale verstoringsdiepte van 60 cm.
- Er zijn drie ondergrondse containers of molokken voorzien van elk 5 m³, een septische put, rioleringsput en vetvanger, aan de noordoostelijke hoek van het gebouw.
- Ten noorden van het restaurant is een fietsenstalling voorzien met een oppervlakte van 37 m². Hier is een palenfundering voorzien tot op de volle grond (min. 80 cm -mv).

⁷ Google 2021

Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁹ op GRB-basiskaart¹⁰ (digitaal; 1:1; 16.09.2022).

Figuur 3: Fundering restaurant¹¹

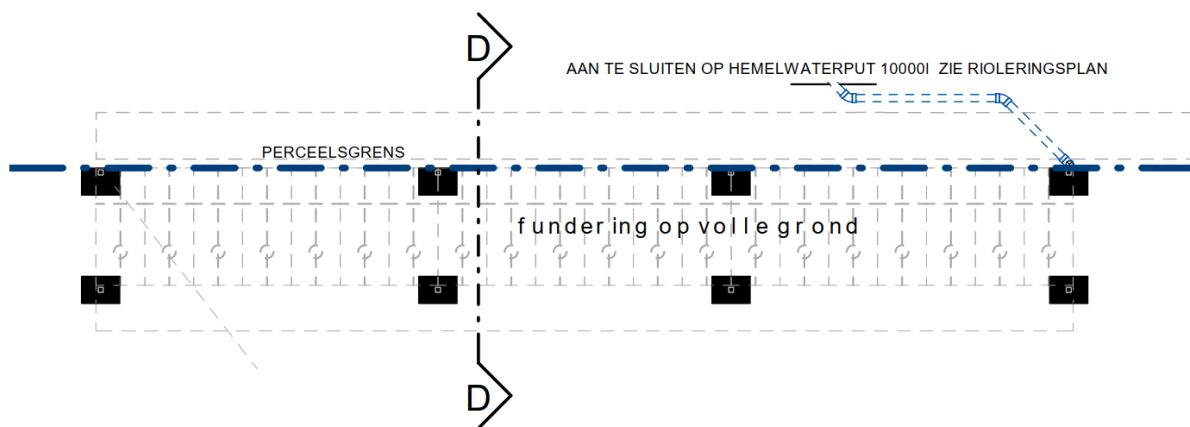
⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁰ AGIV 2022b

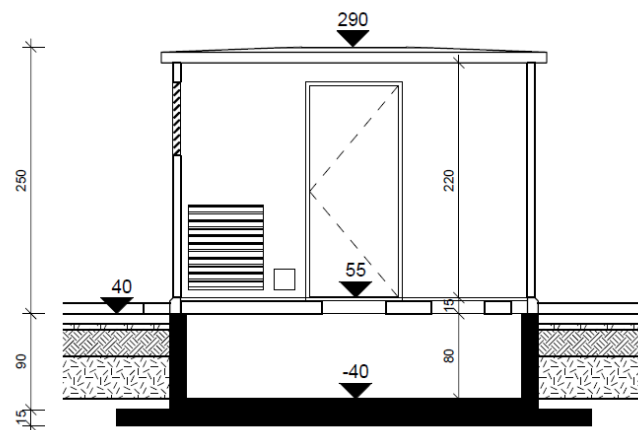
¹¹ Plannen aangereikt door initiatiefnemer

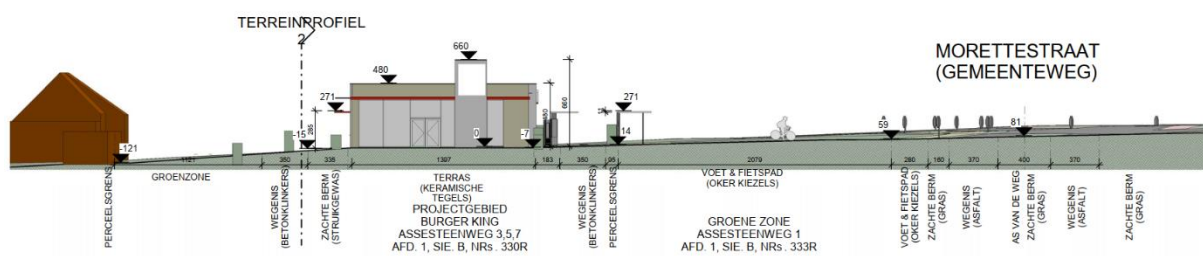
¹⁴ Plannen aangereikt door initiatiefnemer

Figuur 7: Fundering fietsenstalling¹⁵

Figuur 8: Snede middenspanningscabine¹⁶

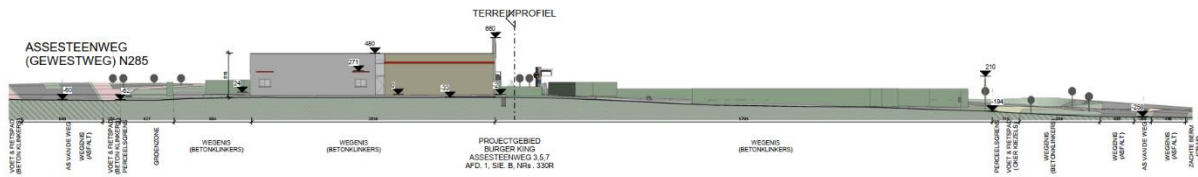

Figuur 9: Doorsnede van de toekomstige inplanting, terreinprofiel 1¹⁷

¹⁵ Plannen aangereikt door initiatiefnemer

¹⁶ Plannen aangereikt door initiatiefnemer

¹⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 10: Doorsnede van de toekomstige inplanting, terreinprofiel 2¹⁸

Impactanalyse

Zowel voor de aanleg van het restaurant, de parkeerruimte met in- en uitrit, terras, infiltratiekragen, middenspanningscabine als fietsenstalling is een afgraving voorzien van minimaal 60 of 80 cm, tot op volle grond. Voor de sleuffundering van het restaurant bedraagt de aanzet minimaal 150 cm -mv. In de groenzone zullen geen afgravingen plaatsvinden. De totale oppervlakte van de geplande ingrepen bedraagt ongeveer 2.800 m².

Een buffer van 20 cm in acht genomen (rekeninghoudend met o.a. compactie, werfverkeer, weersinvloeden en terreinherstel) zal het bodemarchief binnen het terrein waar werken gepland zijn verstoord worden.

1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen uitgevoerd dient te worden.

¹⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹⁹

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Villaretkaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaarten 19de-20ste eeuw (resultaten van Cartesius)

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹⁹ CARTESIUS 2022

2.2 Assessment

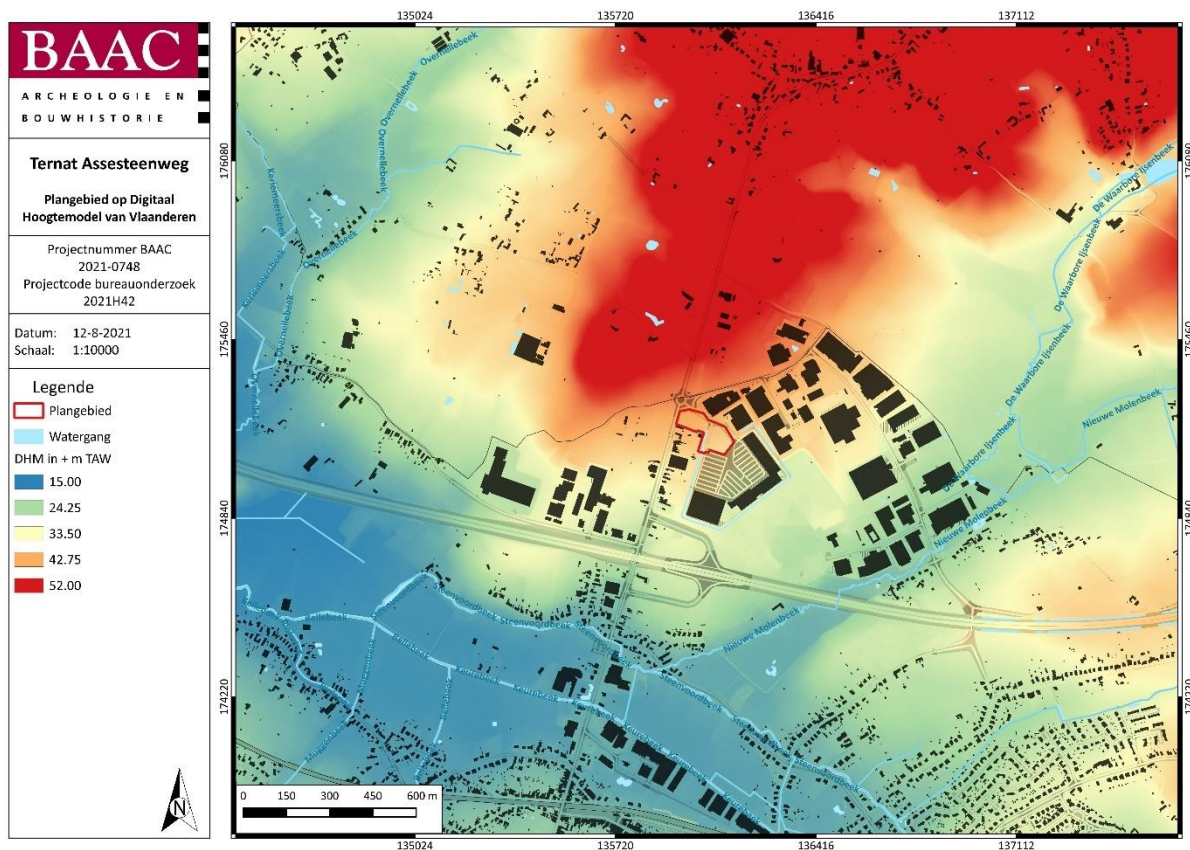
In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

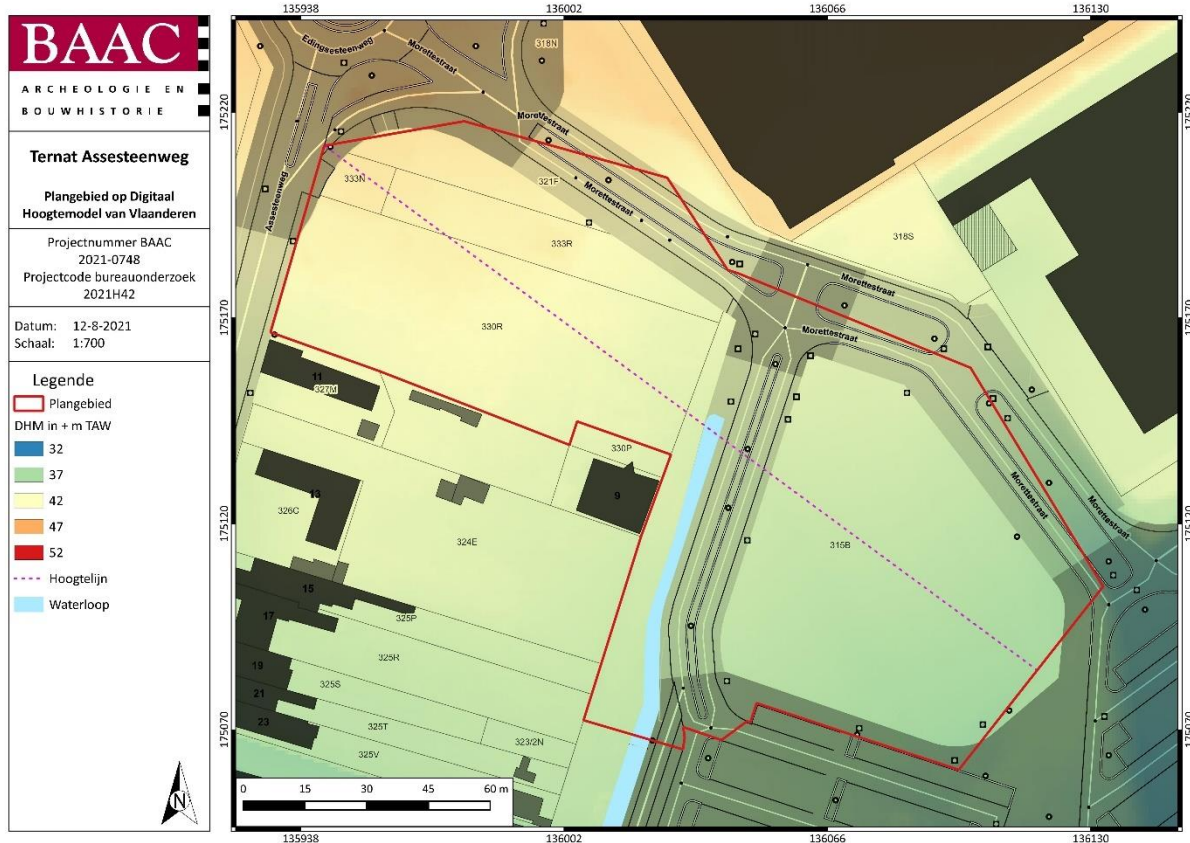
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen aan het rondpunt waar de Assesteenweg, de Industrielaan en de Morettestraat te Ternat (Vlaams-Brabant) samenkomen. Ten zuidoosten is een shoppingcentrum aanwezig. Ten zuiden is de E40 met het afrittencomplex 20 Ternat gesitueerd.

Volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) is het terrein gelegen tussen + 37 en + 43 m TAW. Het terrein bevindt zich op de zuidelijke uitloper van een heuvelrug die de waterscheiding vormt tussen de Nieuwe Molenbeek in het oosten en de Overnellebeek in het westen. Deze monden uit in de Keurebeek ten zuiden van het plangebied. Het terrein helt relatief sterk af van het noordwesten naar het zuidoosten.

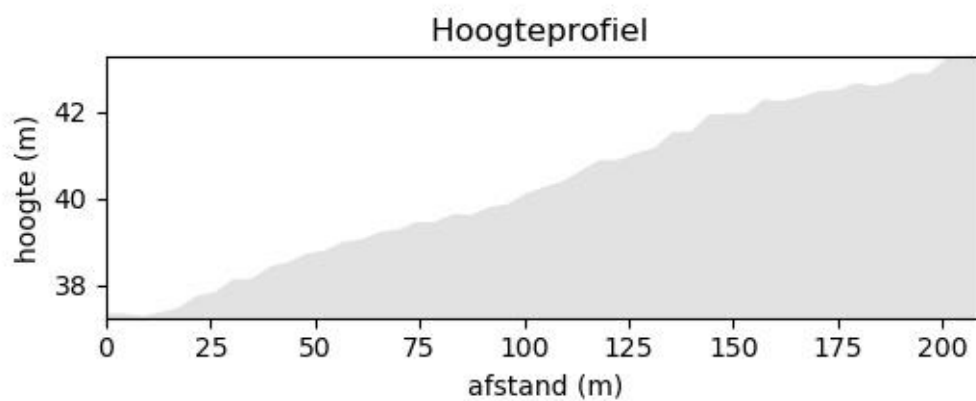

Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)²⁰ met waterwegen (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

²⁰ AGIV 2022a

Plan 6: Plangebied en hoogterevierloop op het DHM²¹ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

Figuur 11: Hoogterevierloop terrein²²

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich op de grens van de cuesta van Asse en het interfluvium van de Dender en Zenne. Deze cuesta of heuvelrug strekt zich uit van Terheide tot Walfergem en wordt ook Kravaal genoemd. Dit glooiend landschap staat ook bekend onder de

²¹ AGIV 2022a

²² AGIV 2022a

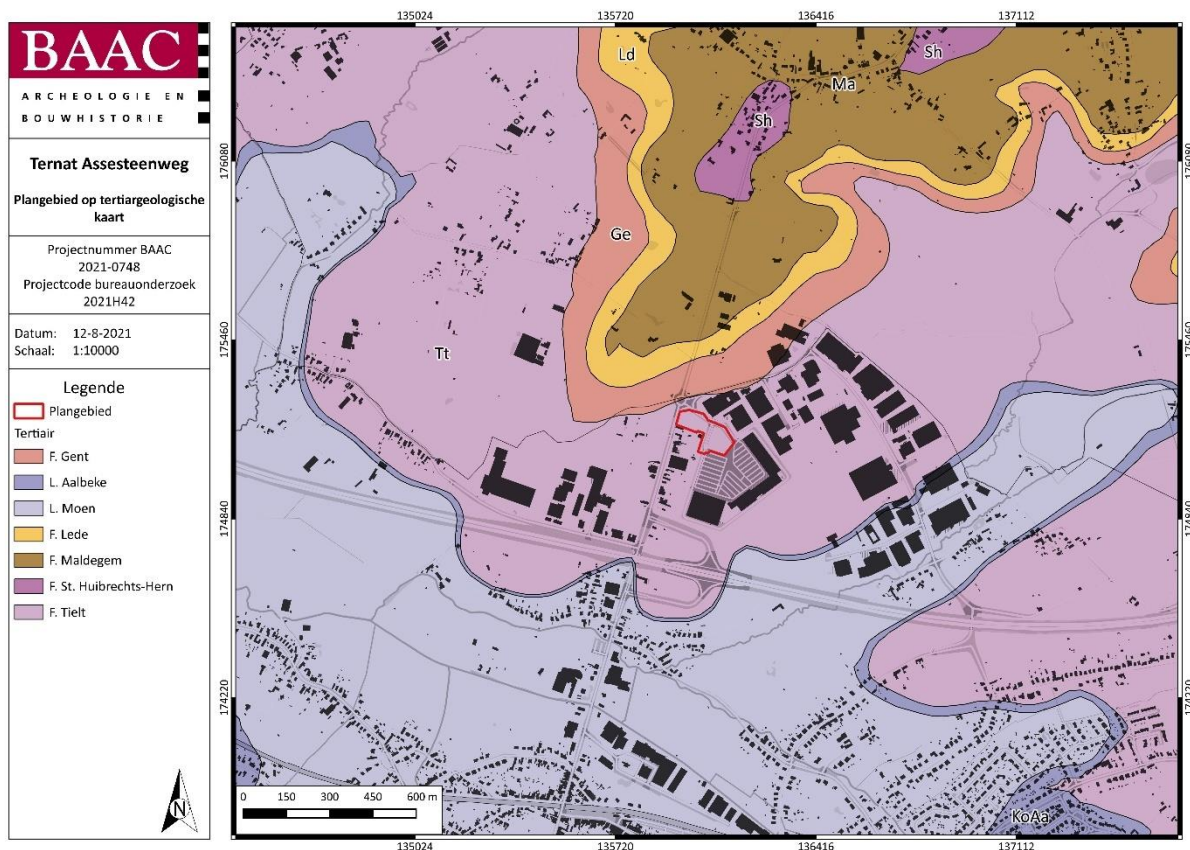
streeknaam *Pajottenland*, een zachtheuvelende, vruchtbare en agrarische streek ten zuidwesten van Brussel.²³

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Tielt. Deze Formatie kan onderverdeeld worden in drie pakketten: een bovenste grijsgroen, kleihoudend, fijn zand met glauconiet, glimmers en zandsteenfragmenten, een grijsgroen kleihoudende pakket en een silt zand met glauconiet en glimmers dat harde, nummuliethoudende banken en dunne kleilaagjes bevat.²⁴

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 15 en 17. De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud. Profieltype 15 wordt gekenmerkt door midden-weichseliaans eolisch leem, diachroon leem en een pre-quartair substraat. Profieltype 17 wordt gekenmerkt door laat-weichseliaans eolisch leem en een pre-quartair substraat.²⁵

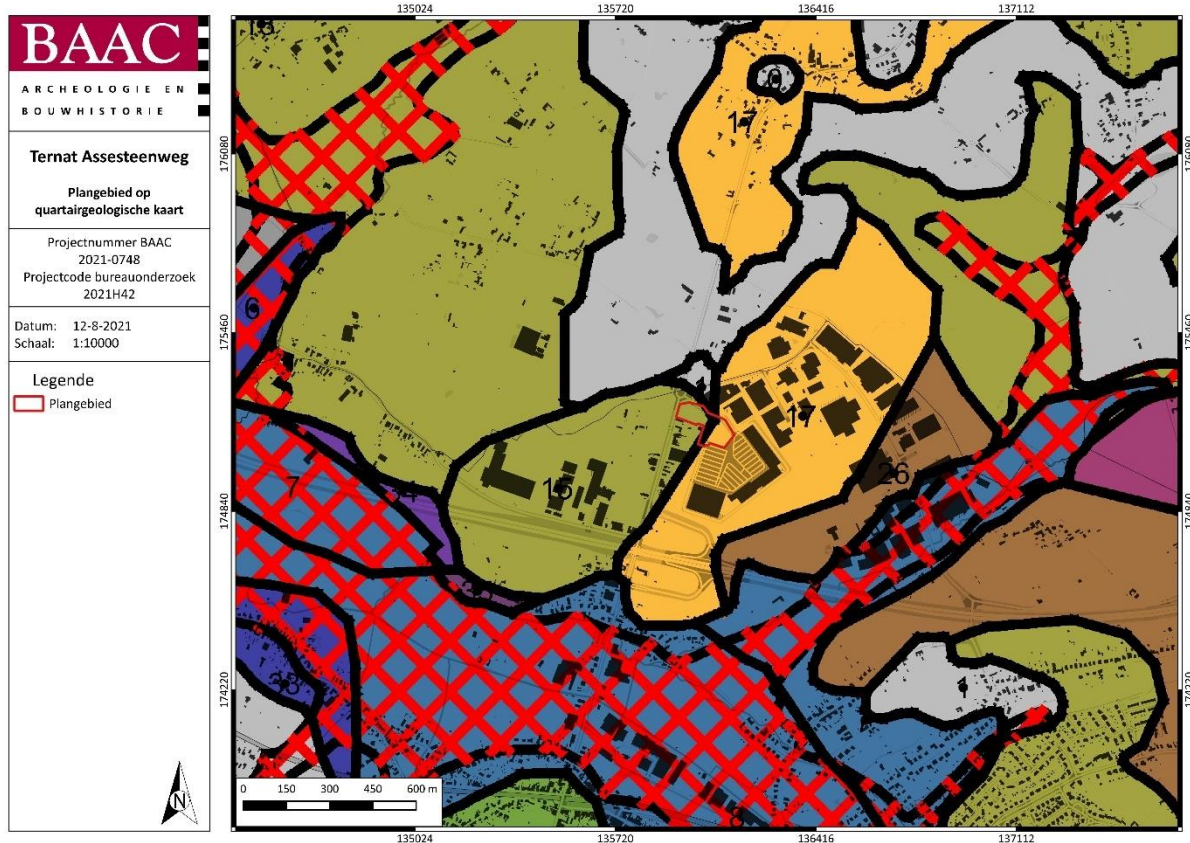
Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²⁶ (digitaal; 1:50.000; 12.08.2021)

²³ DE MOOR & MOSTAERT 1993

²⁴ SCHROYEN 2003

²⁵ BUFFEL & MATTHIJS 2009

²⁶ DOV VLAANDEREN 2022b

Plan 8: Plangebied op de quartaargeologische kaart 1:50.000²⁷ (digitaal; 1:50.000; 12.08.2021)

15			n2				h	\$
17			n1					\$

LITHOSEQUENTIES

- n1 Laat Weichseliaan eolisch leem
- n2 Midden Weichseliaan eolisch leem
- h Diachroon leem
- \$ Pre-Quartair substraat

Figuur 12: Kenmerken van de quartaargeologische kaart betreffende het plangebied²⁸

²⁷ DOV VLAANDEREN 2022c

²⁸ DOV VLAANDEREN 2022c

Bodem²⁹

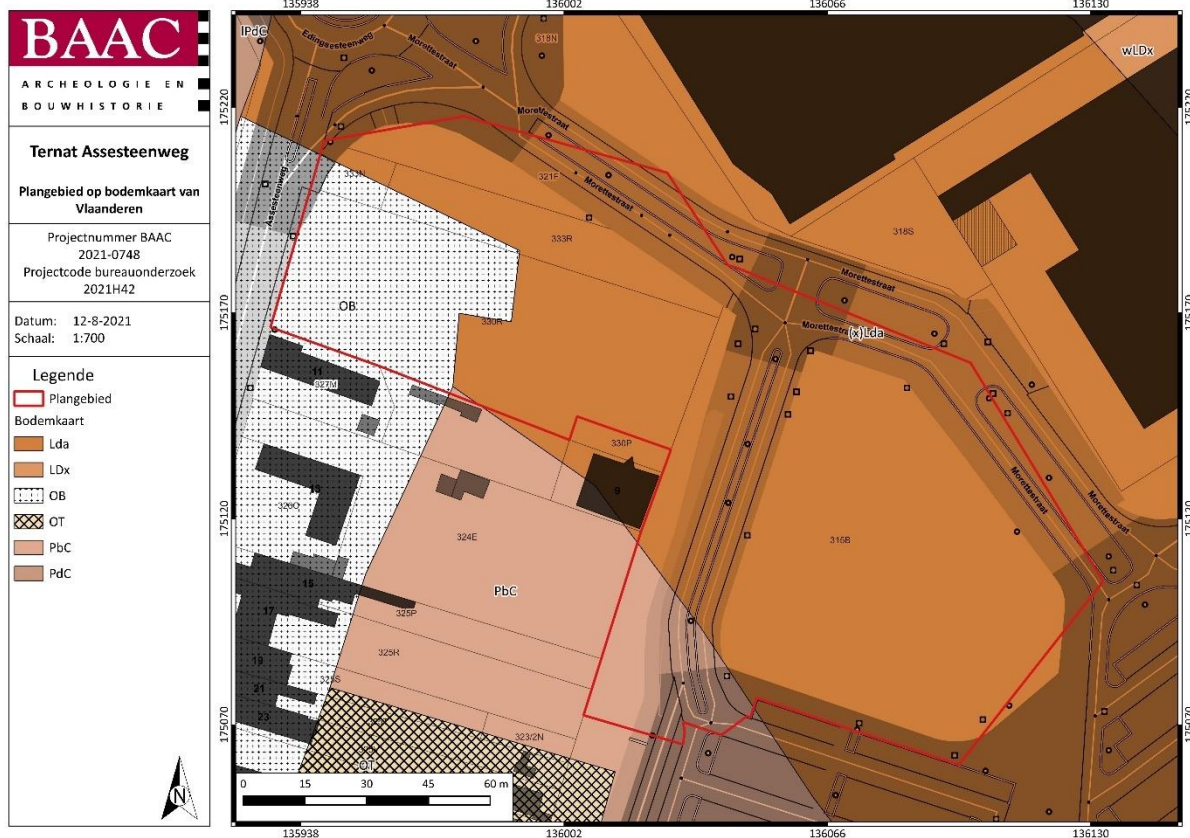
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB), een matig natte zandleem met textuur B-horizont ((x)Lda) en een droge lichte zandleembodem met structuur B-horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde B-horizont (PbC).

De serie **Lda**-gronden omvat onvoldoende gedraineerde zandleemgronden. In perioden van langdurige regenval vertonen ze een opgehouden watertafel op geringe diepte. Ze hebben een onregelmatige waterhuishouding. De gleyverschijnselen beginnen vanaf het bovendeel van de textuur B-horizont. In deze gleyige horizont zijn de blekere vlekken minder kleirijk en wijzen op een zwakke degradatie. Bij het type (x) begint het substraat op matige diepte (tussen 75 en 125 cm). De gronden zijn slechts matig geschikt voor wintergewassen, zeer geschikt voor weide.

De serie **PbC**-gronden hebben meestal een donker grijsbruine Ap-horizont die tamelijk dik is door intensieve en diepe bewerking. Hieronder is een geelbruine of licht geelbruine uitgeloopte horizont (A2-horizont) aanwezig waarvan het bovendeel door een homogeen zwakke humusinfiltratie iets donkerder of bruiner is (een zwakke humus of/en ijzer B-horizont van bruine podzolachtige grond?). De textuur B-horizont begint doorgaans op meer dan 55 cm diepte, is gedegradeerd of grotendeels opgelost. Deze horizont is dan sterk gevlekt door het voorkomen van verticale banden en spleten, opgevuld met gebleekt materiaal, met een lichtere textuur dan de niet opgeloste brokken en begrensd door een zeer dun, roestig bandje. Indien aanwezig beginnen gleyverschijnselen op meer dan 90 cm diepte. Deze gronden hebben een lage landbouwwaarde.

In de directe omgeving komen ook matig natte lichte zandleembodems met structuur B-horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde B-horizont (IPdC), matig droge lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Scc) en matig droge zandleembodems met textuur B-horizont (Lca1) voor.

²⁹ LOUIS & TAVERNIER 1957

Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³⁰ (digitaal; 1:20.000; 12.08.2021)

2.2.2 Historisch kader³¹

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Ternat. Het toponiem verwijst naar 'een bewoningskern op een vochtige bodem' of 'ter natte'. Het gebied bestond oorspronkelijk uit woeste en natte gronden die in het noorden aansloten bij een grote bosgordel en in het zuiden met een vallei of depressie.

In de historische bronnen komt de gemeente voor het eerst voor in 887. In die periode wordt er melding gemaakt van *Wambacem*. Dit omvatte de huidige gemeenten Wambeek, Ternat en Sint-Katherina-Lombeek. Het gebied was in eigendom van de Sint-Gertrudis abdij van Nijvel. Deze abdij was afhankelijk van het bisdom van Kamerijk tot in de 10de eeuw enkele leken zich de rechten van de abdij toe-eigenden. In het eerste kwart van de 12de eeuw werd aan Wambeek een parochiekerk geschonken door bisschop Odo van Kamerijk. Wambeek beschikte op dat moment over hulpkerken in Ternat, Sint-Katherina-Lombeek. Het patronaat werd tot 1660 behouden.

Tot de helft van de 13de eeuw was Ternat afhankelijk van Wambeek voor de verschillende schepenbanken. Voor juridische zaken was het dan weer afhankelijk van Nijvel. In 1268 was Ternat een afzonderlijke parochie, vermeld in een akte van het klooster van Affligem. Dit had als gevolg dat de bestaande Sint-Gertrudis kapel een kerk werd. Op het einde van de 14de eeuw raken de here van Wezemaal in financiële problemen waardoor de heerlijkheid verkocht wordt aan de familie Serclaes. Door deze familie werd het hof Kruikenburg gebouwd. Dit hof zorgde ervoor dat Ternat een meer prominente positie kreeg binnen Wambeek en de heerlijkheid Kruikburg ontstond. In de 16de eeuw werd de heerlijkheid opnieuw verkocht, deze keer aan de familie Fourneau. Onder het bewind van deze familie werd de heerlijkheid Kruikburg tot graafschap verheven. Vanaf de Franse overheersing

³⁰ DOV VLAANDEREN 2022a

³¹ Anon 2021

wordt het feodaal systeem opgegeven en wordt de heerlijkheid omgevormd tot de gemeente Ternat. Het is dus pas vanaf het einde van de 18de eeuw dat Ternat een onafhankelijk bestuur wordt.

***Assesteenweg*³²**

Het plangebied is gesitueerd aan de Assesteenweg die zou teruggaan op een Romeinse baan tussen Bavay (Noord-Frankrijk) en de Romeinse *vicus* van Asse, ten noorden van het plangebied. De dorpskernen van Ternat, Wambeek, Overdorp en Lombeek bestonden vermoedelijk al voor de aanleg van deze Romeinse weg. De ligging van deze nederzettingen was waarschijnlijk (o.a.) bepaald door de natuurlijke bodemgesteldheid. De ligging van de bestrate weg had vermoedelijk eerder strategische motieven.

2.2.3 Cartografische bronnen

Villaret (1745-1748)

Op de Villaretkaart³³ (Plan 10) is het plangebied gesitueerd in *de Wistroux Bos*, een uitgestrekt bosareaal langs een weg.

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart³⁴ (Plan 11) is te zien dat het plangebied beakkerd is. De *Venant de Bavay* of Assesteenweg bevindt zich ten westen van het plangebied en doorkruist het *Assch Moret Bosch*, een groot boscomplex. Ten zuidoosten is het *chateau Wicerool* gesitueerd, een 18de-eeuwse hoeve.

Vandermaelen (1846-1854)

Op de Vandermaelenkaart³⁵ (Plan 12) zijn langsheen de Assesteenweg enkele gebouwen afgebeeld. Mogelijk valt één of enkele binnen de contouren van het plangebied. De hoogtelijnen tonen de helling van het terrein.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen³⁶ (Plan 13) zijn binnen het plangebied enkele gebouwen aanwezig. De *Route d'enghien à Assche* of Assesteenweg loopt doorheen het zuidwestelijke deel van het plangebied. Het is niet zeker of deze baan werkelijk verplaatst is doorheen de tijd of de kaart foutief gegeorefereerd is. Centraal is een kleinere weg *sentier n. 38* aanwezig, de voorloper van de huidige privéweg. De perceelsgrenzen komen niet geheel overeen met de huidige situatie. De Morettestraat is nog niet aangelegd.

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten³⁷ (Plan 14) beelden ter hoogte van het plangebied hetzelfde uit als de Atlas der Buurtwegen.

³² Erfgoed Ternat 2021

³³ GEOPUNT 2022f

³⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

³⁵ GEOPUNT 2022h

³⁶ GEOPUNT 2022g

³⁷ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

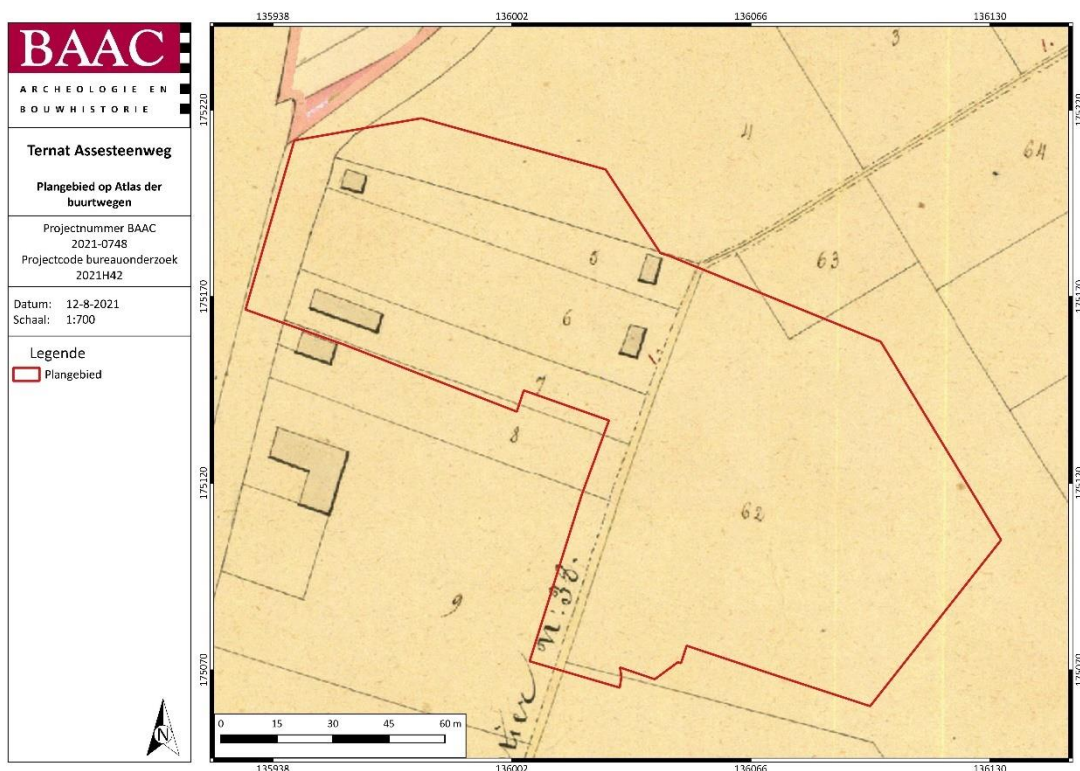
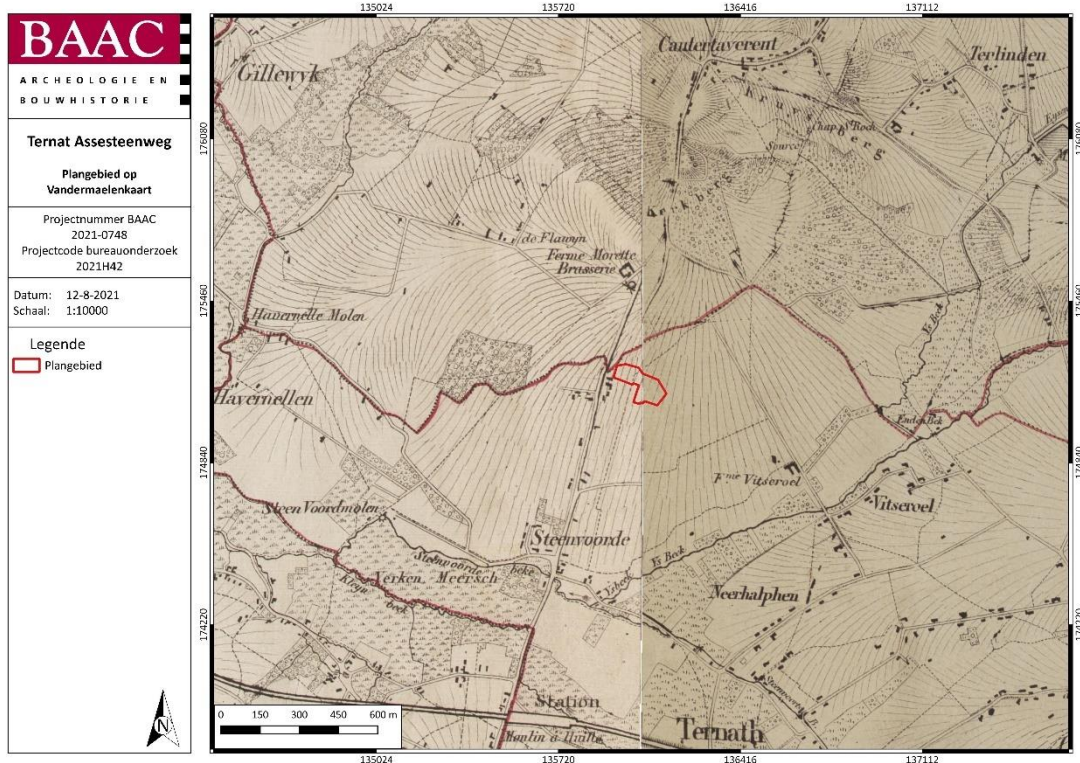
Plan 10: Plangebied op de Villaretkaart³⁸ (analoog; onbekend; 12.08.2021)

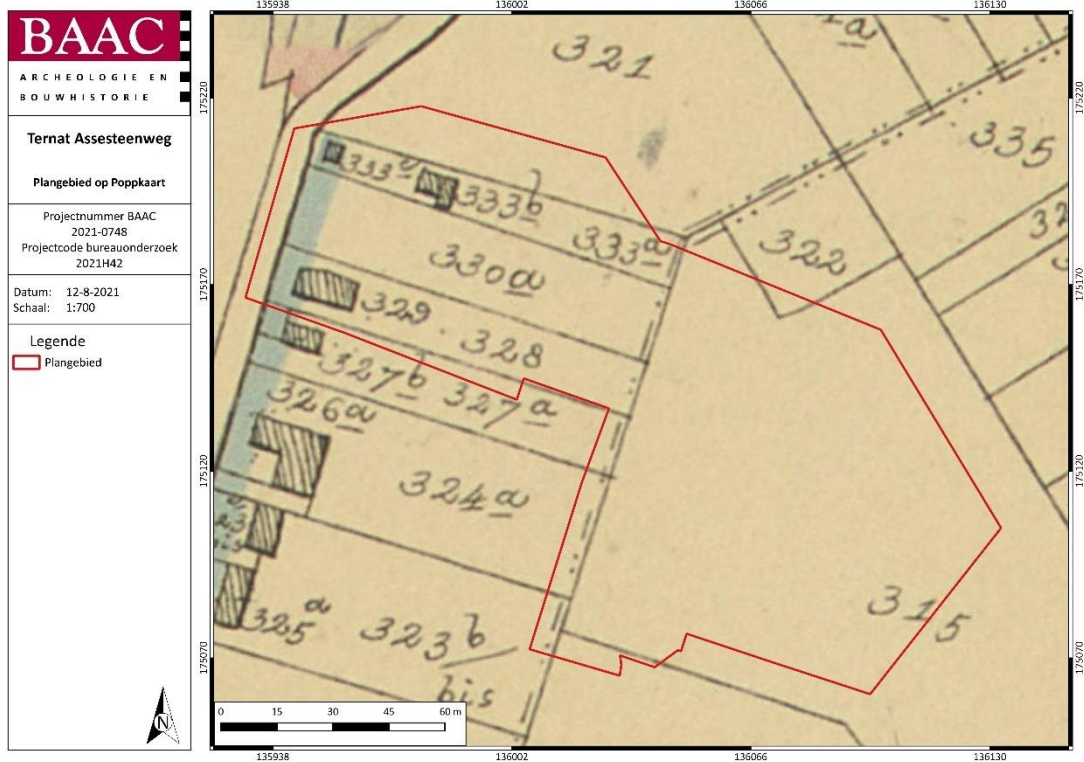

Plan 11: Plangebied op de Ferrariskaart³⁹ (analoog; 1:25.000; 12.08.2021)

³⁸ GEOPUNT 2019a

³⁹ GEOPUNT 2022c

⁴⁰ GEOPUNT 2022d⁴¹ GEOPUNT 2022b

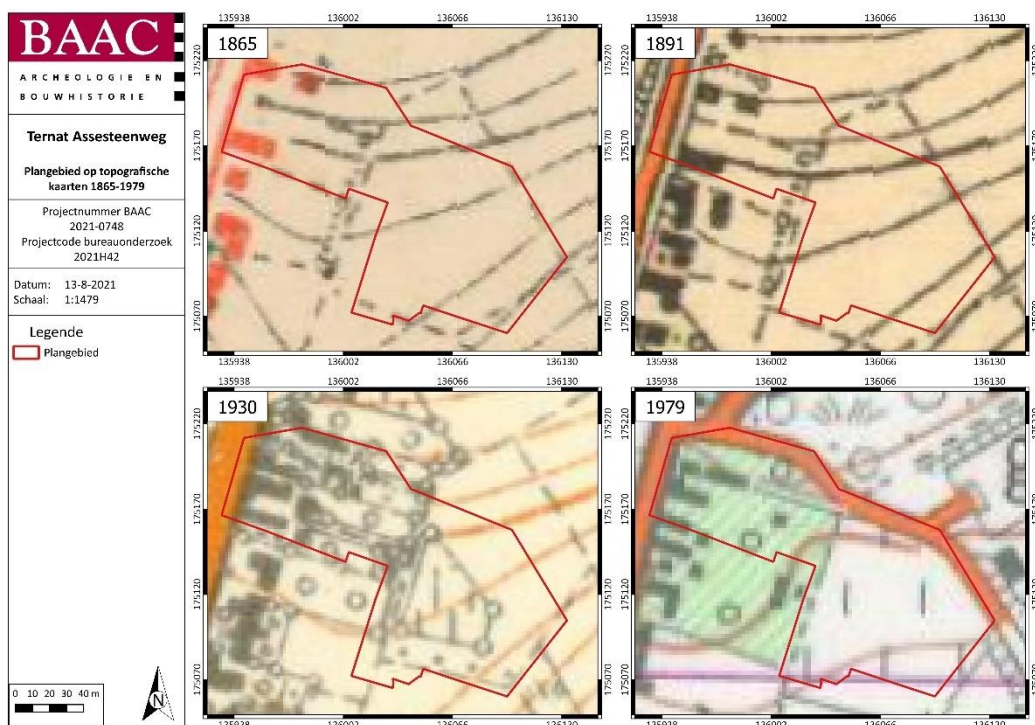

Plan 14: Plangebied op de Poppkaart⁴² (analoog; 1:1.250-1:7.500; 12.08.2021)

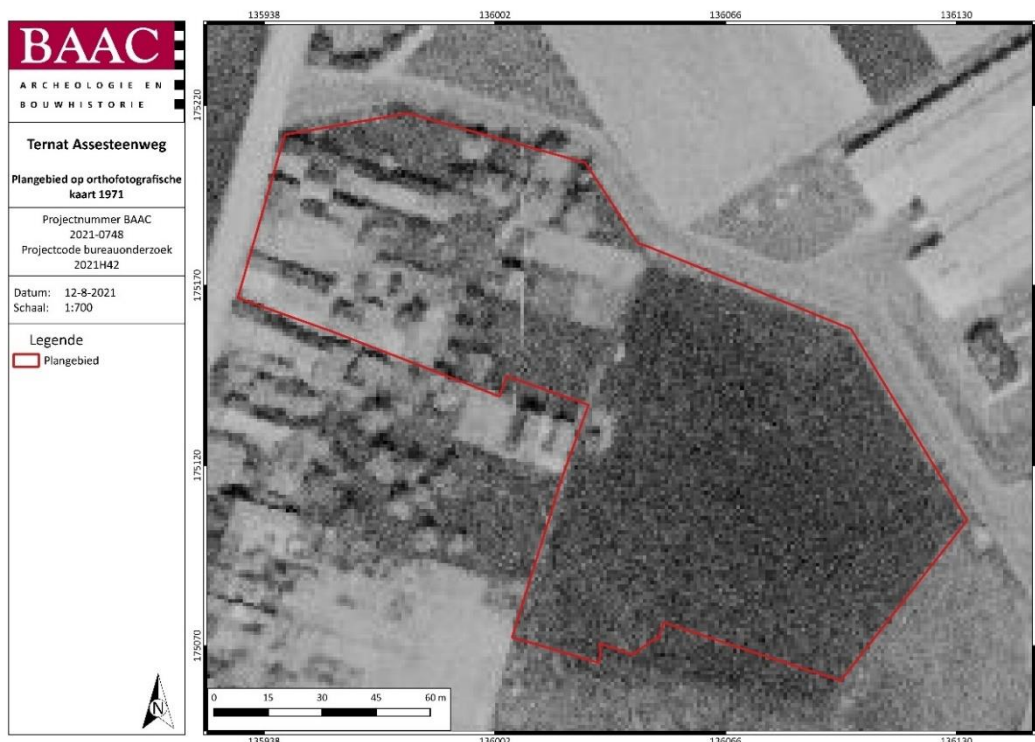
2.2.4 Orthofotografische en topografische bronnen

De orthofotografische en topografische kaarten van het einde van de 19de eeuw, de 20ste en 21ste eeuw tonen de evolutie van het plangebied. Op de historische kaarten van de 19de eeuw waren reeds enkele gebouwen afgebeeld binnen de westelijke zone van het plangebied aan de Assesteenweg. Ook de orthofotografische en topografische kaarten beelden deze af. In 1865 en 1891 blijft dit nog beperkt maar vanaf de 20ste eeuw zijn steeds meer gebouwen aanwezig. Op het einde van de 20ste eeuw worden enkele afgebroken en wordt het westelijk deel opnieuw meer bebost. In 2017 worden de bomen opnieuw gerooid en in 2018 ontstaat de huidige halfverharde parkeerruimte ten westen van de nu verharde en vergrootte private weg. In het oosten wordt een talud aangelegd. In 2019 is het laatste gebouw in het noordwesten afgebroken.

⁴² GEOPUNT 2022e

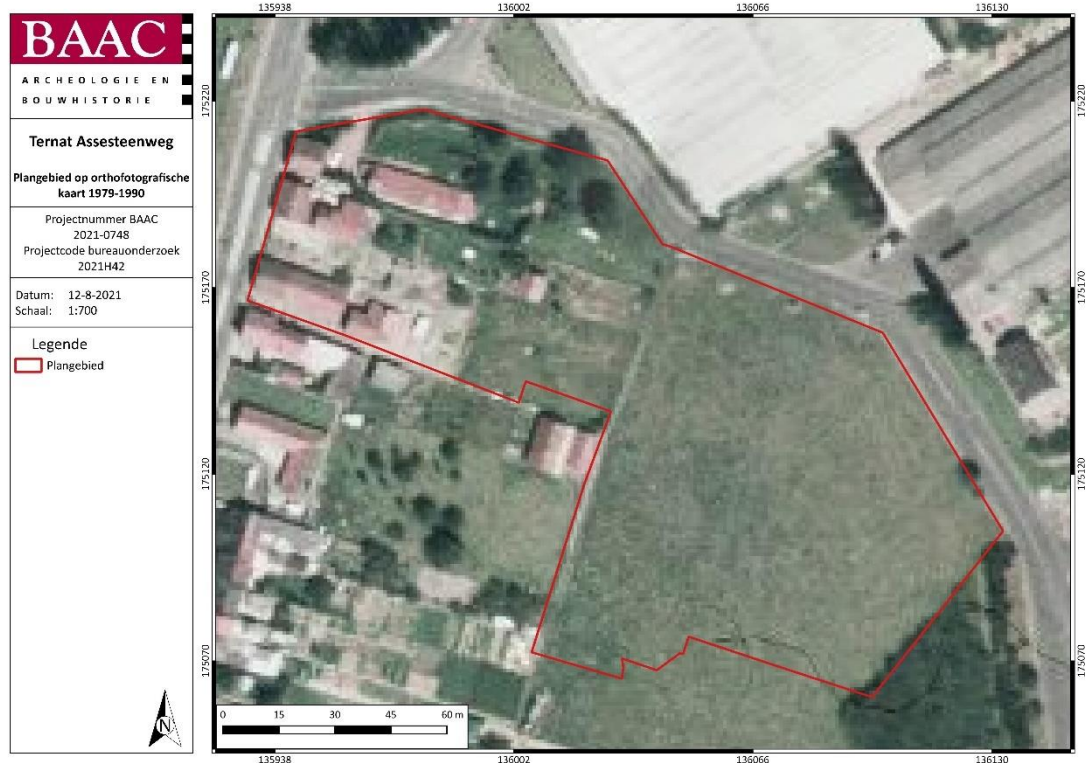
Plan 15: Plangebied op topografische kaarten 1865, 1891, 1930 en 1979⁴³ (digitaal; 1:25.000; 13.08.2021)

Plan 16: Plangebied op orthofotografische kaart 1971⁴⁴ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

⁴³ CARTESIUS 2022

⁴⁴ AGIV 2022c

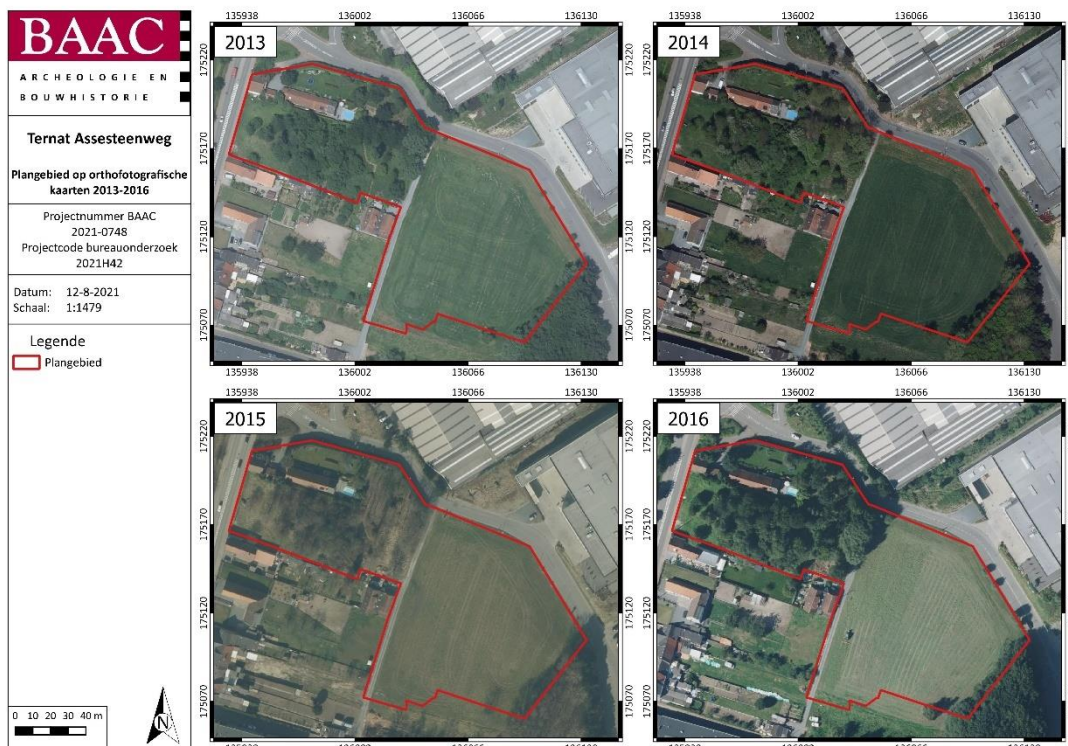
Plan 17: Plangebied op orthofotografische kaart 1979-1990⁴⁵ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

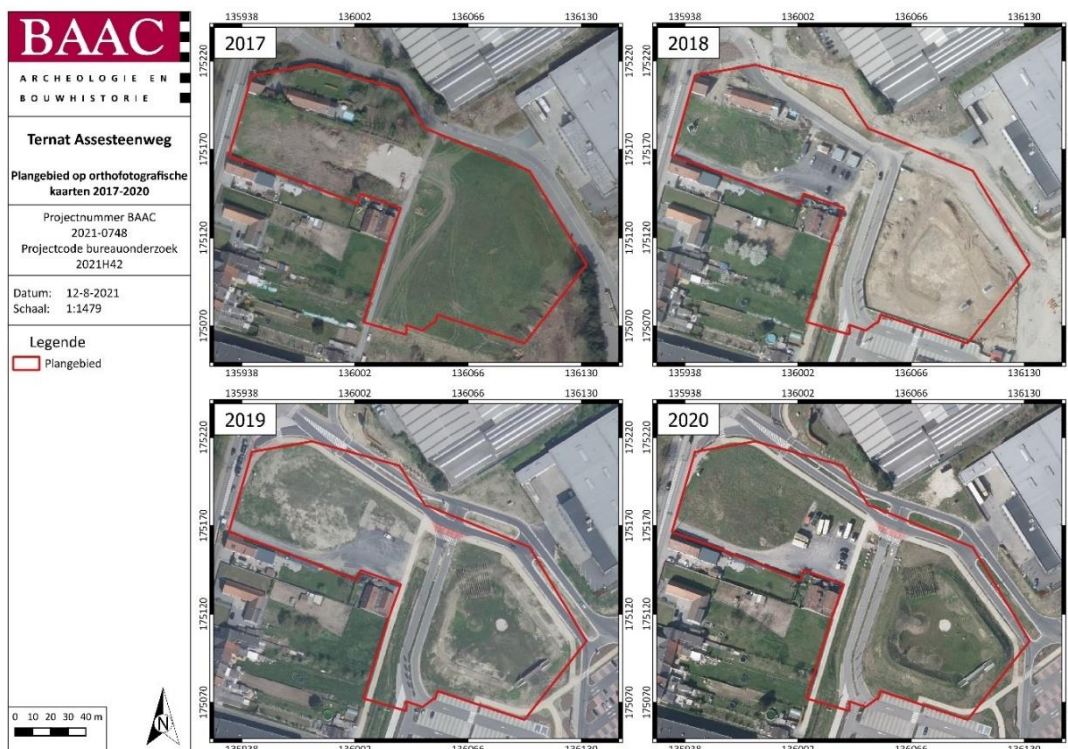
Plan 18: Plangebied op orthofotografische kaarten 2000 tem 2012⁴⁶ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

⁴⁵ AGIV 2022d

⁴⁶ AGIV 2022o; AGIV 2022p; AGIV 2022q; AGIV 2022e

Plan 19: Plangebied op orthofotografische kaarten 2013 tem 2016⁴⁷ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

Plan 20: Plangebied op orthofotografische kaarten 2017 tem 2020⁴⁸ (digitaal; 1:1; 12.08.2021)

⁴⁷ AGIV 2022f; AGIV 2022g; AGIV 2022h; AGIV 2022i

⁴⁸ AGIV 2022j; AGIV 2022k; AGIV 2022l; AGIV 2022m

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 21).⁴⁹ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁵⁰

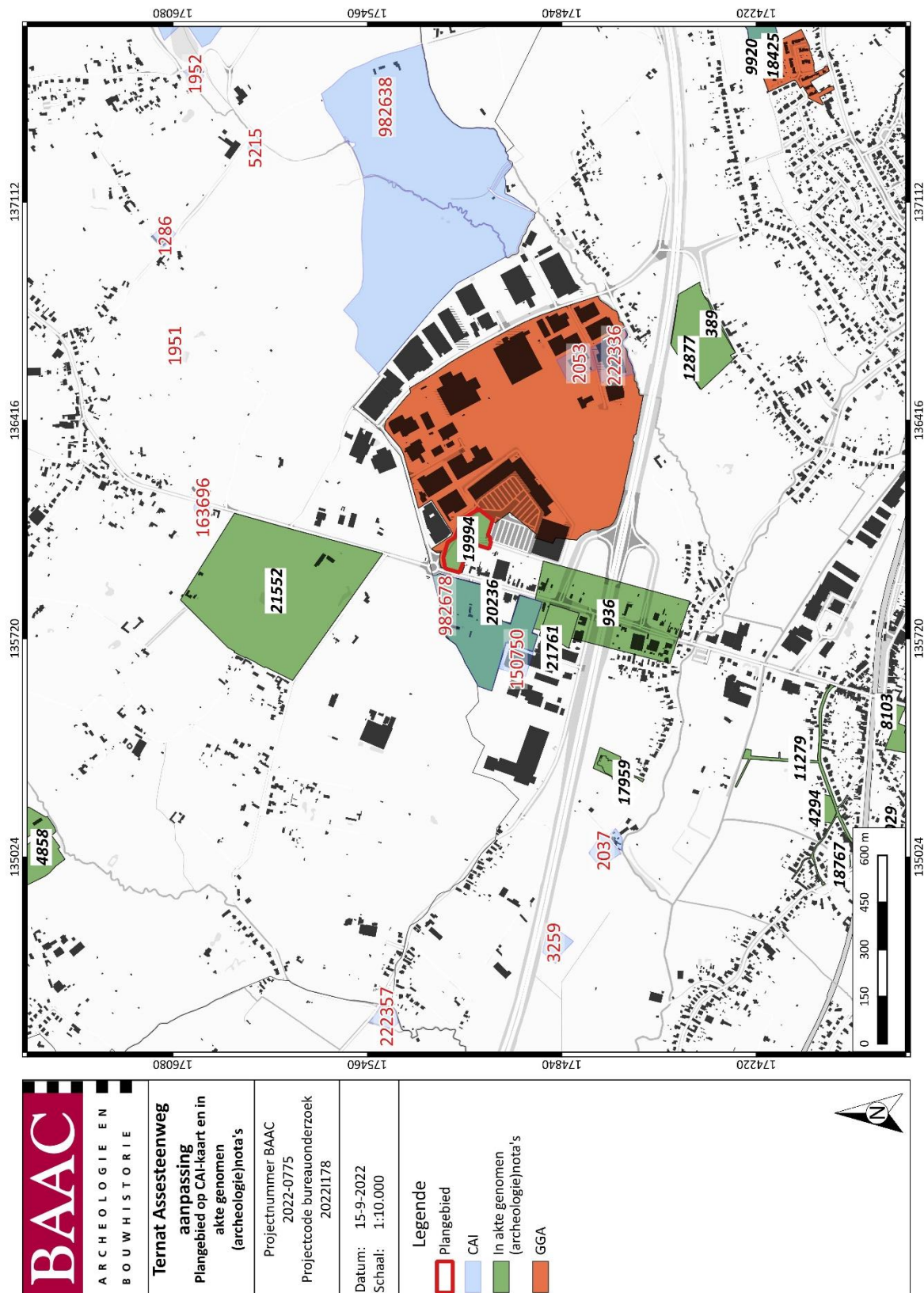
CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
150750	ASSESTEENWEG-ESSENESTRAAT / ERFGOEDONDERZOEK, TOEVALSVONDSTEN / LA YZT, MEROM
2037	KASTEEL VAN STEENVOORT / INDICATOR / SITE MET WALGRACHT 18DE E
2055	STEENVOORTMOLEN / INDICATOR / WATERMOLEN NT
2053	HOF VITSEROEL / INDICATOR / 18DE E
222336	MOTTE VAN VITSEROEL / INDICATOR / 18DE E
163696	KERKBERGKAPEL / INDICATOR / KAPEL 17DE E
1951	KRUISBORREKAPEL / INDICATOR, ERFGOEDONDERZOEK, TOEVALSVONDSTEN / LATE ME
1286	HOF TER LINDEN / INDICATOR / HOEVE LATE ME
5215	EISENBEEK HOEVE / INDICATOR / HOEVE 16DE E
222357	OVERNELLEMOLLEN / INDICATOR / HAVERMOLEN 18DE E
1952	MOLEN VAN EYSENBEK / INDICATOR / WATERMOLEN LATE ME
1967	HOOGPOORTKASTEEL / INDICATOR, TOEVALSVONDSTEN / STEENTIJD, ROM, LANDHUIZEN 17DE E
222353	SITE MET WALGRACHT / INDICATOR / 18DE E

⁴⁹ CAI 2022

⁵⁰ CAI 2022

3258	SINT-KATHARINAKERK / ERFGOEDONDERZOEK, EVALUEREND TERREINONDERZOEK / NT
2049	KASTEEL KRUIKENBURG / INDICATOR / BURCHT MET RINGWAL LATE ME
2716	SINT-GERTRUDISKERK / INDICATOR / KERK LATE ME
2050	HOF TEN BERG / INDICATOR, ARCH. VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM / HOEVE LATE ME
2051	WATERMOLEN VAN CRUYCKENSBOSCH / INDICATOR / MOLEN LATE ME
982638	C/KAUTERTAVERENT / BOORONDERZOEK / ROMEINSE WEG

In de omgeving van het plangebied betreffen de meeste gekende archeologische waarden indicatoren op basis van historisch kaartmateriaal van hoeves, kastelen, molens of kerken uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Ten zuidwesten van het plangebied, aan de Assesteenweg-Essenestraat zijn enkele toevalsvondsten gedaan van munten uit de late ijzertijd en Romeinse periode (ID 150750). Ook aan het Hoogpoortkasteel, ten noordoosten van het plangebied, werden toevalsvondsten gedaan van objecten uit de Romeinse periode maar ook lithisch materiaal uit de steentijd (ID 1967). Verder zijn weinig gekende data uit de Romeinse periode in de directe omgeving, hoewel de vermoedelijk Romeinse oorsprong van de Assesteenweg een Romeinse aanwezigheid doet vermoeden. Een studie uit de jaren 50 van vorige eeuw toonde de aanwezigheid van de Romeinse baan aan (ID 982638) direct ten oosten van het plangebied. Zowel de Kruisborrekappel (ID 1951) als de Kerkbergkapel (ID 163696), beide ten noorden van het plangebied, hadden vermoedelijk een heidense oorsprong. Ook zijn verschillende Romeinse en oudere gegevens gekend in de ruimere omgeving, voornamelijk ten noorden in de gemeente Asse.

Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁵¹ met weergave reeds in akte genomen (archeologie)nota's en gebieden geen archeologie (GGA) (digitaal; 1:1; 15.09.2022)

⁵¹ CAI 2022

Ander archeologisch onderzoek in de regio*Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio*

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN 12464	TERNAT BEDRIJVENTERREIN	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS
N 20236	TERNAT BEDRIJVENTERREIN	LB, PS	DO
AN 936	TERNAT E40	BOZ	GEEN VERVOLG
AN 389 / AN 12877	TERNAT DONKERSTRAAT 63	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS
AN 9920	TERNAT GROENSTRAAT	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS
AN 4858	ASSE PULLEWOUWE	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS
AN 12748	AFFLIGEM ASTRAVORM	BOZ	PS
N 18026	AFFLIGEM ASTRAVORM	PS	GEEN VERVOLG
AN 21761	TERNAT ASSESTEENWEG- ESSENESTRAAT	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS
AN 21552	ASSE DE MORETTE	BOZ	PS
AN 17959	TERNAT STEENVOORDESTRAAT	BOZ	LB (EN WAT DAARUIT VOLGT), PS

De reeds in akte genomen archeologienota's voor geplande werken in de directe omgeving van het plangebied betreffen bijna alle bureaustudies waarna vervolgonderzoek geadviseerd werd. Voor geplande bouwwerkzaamheden in Affligem Astravorm werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarvan de resultaten in een nota (ID 18026) neergeschreven zijn. Tijdens dit onderzoek werden uitsluitend archeologische sporen uit de late middeleeuwen of jonger aangetroffen die hoofdzakelijk geïnterpreteerd werden als extractiekuilen, sporen van landindeling, industriële activiteiten en een crashsite van een Britse jager uit 1940. De aangetroffen vindplaats werd niet waardevol geacht waardoor geen vervolgonderzoek geadviseerd werd. De dichtstbijzijnde beschreven archeologische

opgraving is op ruim 3 km ten noorden van het plangebied gesitueerd, in Asse Putberg en betrof een toevalsvondst waarbij Romeinse sporen uit de 2de eeuw werden gevonden (EV 1638).

Direct ten westen van het plangebied, in het bedrijventerrein aan de Assesteenweg nr. 8, werd in navolging van een archeologienota (ID 12464) een landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (ID 20236). Het landschappelijk bodemonderzoek toonde het ontbreken van bewaarde horizontsequenties van een (pleistocene) (paleo)bodem aan. Verder onderzoek voor het opsporen van artefactenvindplaatsen uit de steentijden werd niet zinvol geacht. Het aantreffen van sporensites bleek nog steeds relevant. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden vier geïsoleerde vindplaatsen aangetroffen uit de Romeinse periode. Er werden zowel sporen van woonplaatsen als sporen van funeraire contexten aangesneden. De vier locaties dienen integraal opgegraven te worden. Tot op heden is dit onderzoek – voor zover geweten - uitgevoerd, noch gepubliceerd.⁵²

⁵² VAN LIEFFERINGE et al. 2021

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Volgens de oudst voorhanden historische kaarten was het plangebied gesitueerd in of op de rand van een uitgestrekt bosareaal. De bodem binnen het plangebied is op enkele plaatsen vermoedelijk in enige mate verstoord door ingrepen in het landschap in de 19de tot 21ste eeuw. Het plangebied is gesitueerd langs de Assesteenweg, een baan die vermoedelijk teruggaat op een oude Romeinse weg tussen Bavay (Noord-Frankrijk) en Asse, ten noorden. Op de historische en topografische kaarten uit de 19de eeuw staan gebouwen afgebeeld langs deze weg, ook binnen de contouren van het plangebied. Doorheen de jaren werden gebouwen bijgebouwd, werden bomen aangeplant en werden gebouwen afgebroken. De gevolgen en impact van deze bedrijvigheden zijn op heden niet duidelijk maar zullen vermoedelijk de bodem enigszins verstoord hebben. Op heden zijn geen gebouwen aanwezig maar loopt een private weg centraal doorheen het plangebied, is in het westelijk deel een halfverharde parkeerruimte ingepland en is in het oosten een antropogeen aangelegd talud aanwezig.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

In landschappelijk opzicht bevindt het plangebied zich op de rand van een noordoost-zuidwest georiënteerde heuvelrug met de vallei van de Nieuwe Molenbeek, die op ongeveer 600 m ten zuiden stroomt. Het terrein helt sterk af in zuidoostelijke richting. De bodem bestaat uit een matig natte tot droge lichte zandleembodem met textuur B-horizont. Dit wil zeggen dat een (goed) bewaarde bodemopbouw verwacht kan worden. De impact van de gewezen bebouwing op de bodem is voorlopig onduidelijk. Het is niet zeker of kelders of ondergrondse structuren aanwezig waren.

De landschappelijke situering kan een gunstig milieu gevormd hebben voor de mens doorheen de tijd. Toch is voorlopig onduidelijk of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied. In de omgeving zijn verschillende archeologische gegevens gekend. Deze betreffen voornamelijk indicatoren op historisch kaartmateriaal van kastelen, hoeves, watermolens of kerken uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Ook zijn enkele toevalsvondsten gedaan uit de late ijzertijd en Romeinse periode en toonde recentelijk een archeologisch proefsleuvenonderzoek de aanwezigheid van Romeinse bewoningssporen aan direct ten westen van het plangebied, aan de Assesteenweg nr. 8 (ID20236⁵³). De Romeinse *vicus* van Asse situeert zich ongeveer 3,5 km ten noorden en is direct verbonden met het plangebied via de Assesteenweg, die vermoedelijk teruggaat tot een Romeinse heirbaan.

Door de relatief sterke helling van het terrein dient wel rekening gehouden te worden met de mogelijkheid van geërodeerde gronden en/of de aanwezigheid van colluviale afzettingen, welke een gevolg kunnen hebben op de bewaring van eventuele archeologische sporen. Dit kan zowel sporen hebben uitgewist als sporen hebben afgedekt.

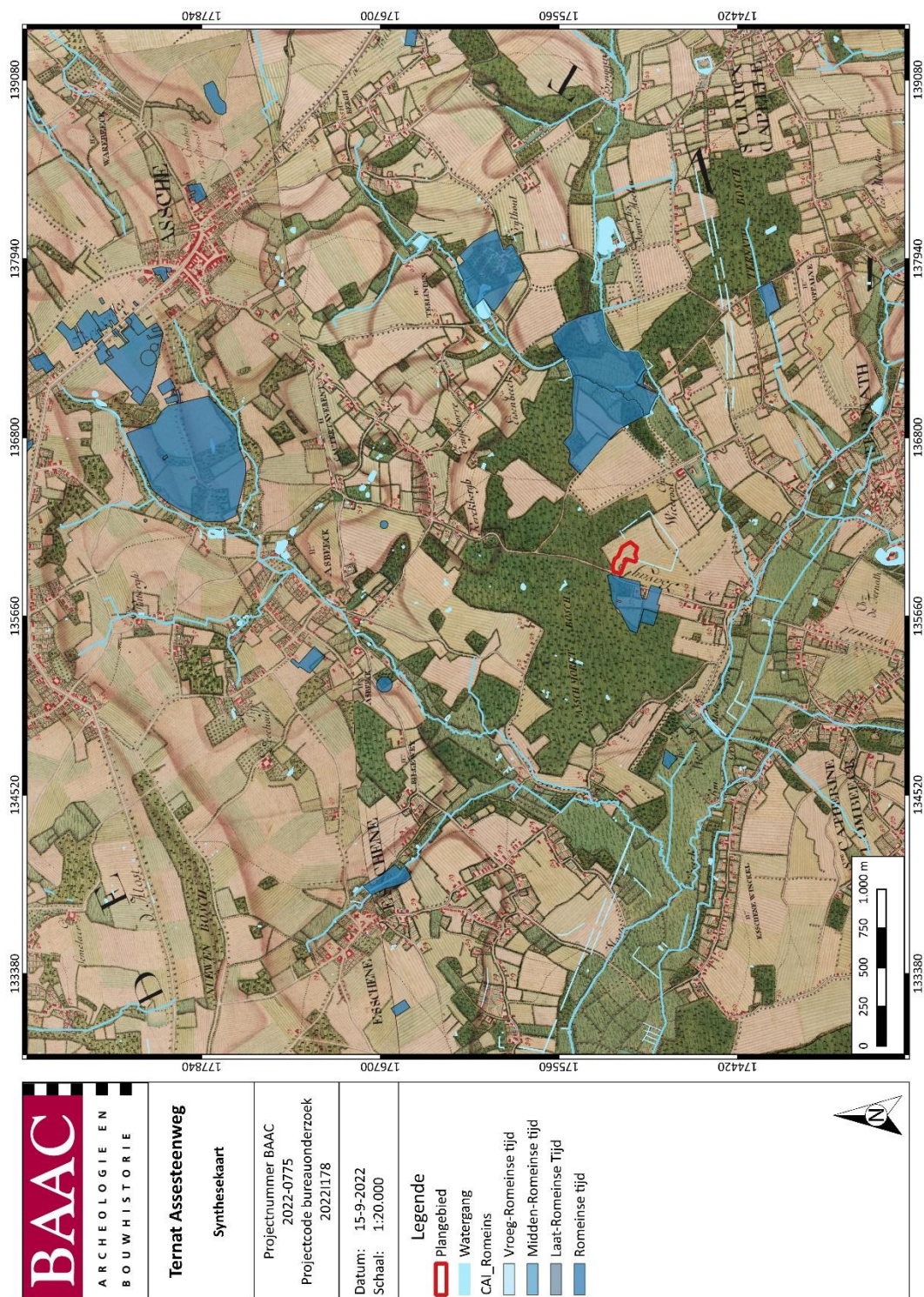
2.3.3 Synthesekaart

Op de synthesekaart staat het plangebied afgebeeld op de Ferrariskaart⁵⁴ (1777) met de huidige waterlopen en gekende Romeinse archeologische gegevens in de ruime omgeving. De Romeinse *vicus*

⁵³ VAN LIEFFERINGE et al. 2021

⁵⁴ GEOPUNT 2022c

van Asse is op ongeveer 3,5 km ten noorden van het plangebied gesitueerd, direct verbonden door de Assesteenweg, een vermoedelijk Romeinse heirbaan.

Plan 22: Synthesekaart met waterlopen en gekende archeologische gegevens⁵⁵ op de Ferrariskaart⁵⁶ (digitaal; 1:1; 15.09.2022)

⁵⁵ CAI 2022

⁵⁶ GEOPUNT 2022c

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Om het potentieel op kennisvermeerdering te bepalen bij verder (voor)onderzoek dient de archeologische verwachting geconfronteerd te worden met de geplande bodemingrepen. Enkel wanneer deze eventueel aanwezig archeologisch erfgoed dreigen te verstoren is namelijk noodzaak tot verder onderzoek. Bij de geplande werken zal een restaurant, wegenaansluiting en parkeerruimte aangelegd worden in het westelijk deel van het plangebied. Dit voor een totale oppervlakte van ongeveer 2.800 m². Hierbij zal een minimale afgraving van de bodem gebeuren tussen 60 en 80 cm of tot op volle grond. Deze werken kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoren of vernietigen. Binnen het plangebied bevonden zich tussen het einde van de 19de eeuw en de 21ste eeuw verschillende gebouwen. De impact van deze gebouwen op de bodem zijn op basis van het bureauonderzoek niet duidelijk. Hierdoor dringt verder onderzoek zich op om het potentieel op kennisvermeerdering beter te bepalen.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aanwezigheid of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁵⁷ is verder vooronderzoek aangewezen.

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	GEZIEN DE ARCHEOLOGISCHE RESTEN VERMOEDELIJK VOORNAMELIJK BESTAAN UIT GRONDSPOREN IS DEZE METHODE NIET NUTTIG OM TOE TE PASSEN.
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	GEEFT GEEN INFORMATIE OVER DE AANWEZIGHEID VAN EEN MOGELIJKE SITE, ENKEL OF ER MATERIAAL AANWEZIG IS UIT EEN BEPAALDE PERIODE. HIERVOOR IS EEN ZEKERE VORM VAN GEROERDE GROND NODIG (AKKER).
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	VANWEGE DE HOGE GRAAD AAN HISTORISCHE BEBOUWING BINNEN HET PLANGEBIED WORDT VERMOED DAT DE BODEM IN ENIGE MATE VERSTOORD IS. DE MATE EN AARD VAN VERSTORING IS DOOR

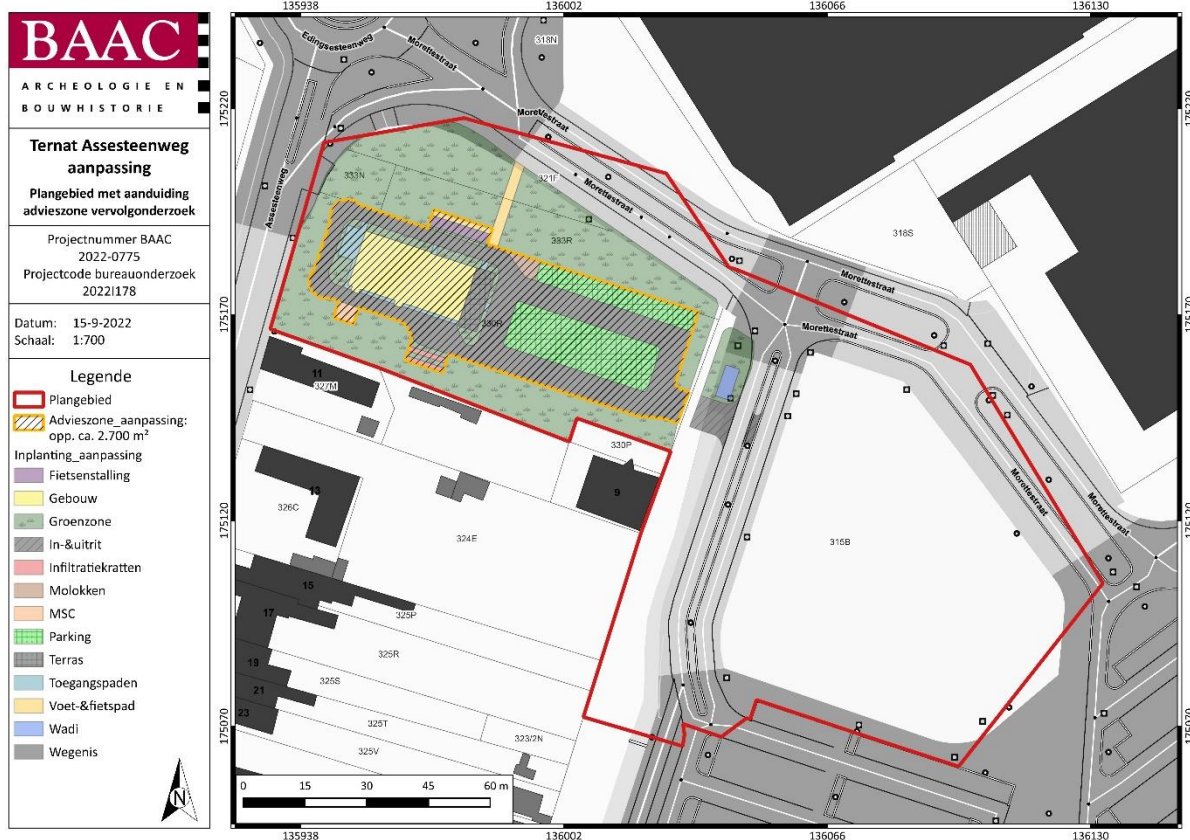
⁵⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

					MIDDEL VAN EEN LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK MOEILIK IN KAART TE BRENGEN. EEN BORING DIE ALS "VERSTOORD" GEÏNTERPRETEERD WORDT ZAL ONVOLDOENDE DUIDELIJKHEID BIEDEN MBT DE AARD VAN VERSTORING.
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	ZIE MOTIVERING LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK
PROEFPUTTEN- ONDERZOEK STEENTIJD	JA	NEE	NEE	NEE	ZIE MOTIVERING LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK
PROEFSLEUVEN ONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	EEN PROEFSLEUVENONDERZOEK IS DE MEEST EFFICIËNTE MANIER OM HET POTENTIEEL OP ARCHEOLOGISCHE KENNISVERMEERDERING TE BEPALEN.

Aangezien het historische kaartmateriaal kon aantonen dat binnen het plangebied reeds verschillende gebouwen aanwezig waren, is de bodem met zekerheid in enige mate verstoord door de bouw en afbraak van deze gebouwen. Een landschappelijk bodemonderzoek is in deze niet opportuun om de aard en mate van verstoring duidelijk in kaart te brengen. Omdat er eveneens geen verhoogde verwachting is voor de aanwezigheid van intacte steentijdvindplaatsen lijkt het niet zinvol de bodemopbouw te verifiëren door middel van landschappelijke boringen. Een proefsleuvenonderzoek is meer efficiënt en zal een beter inzicht verschaffen in de verstoringsgraad van het bodemarchief, de diepte van het archeologisch niveau (of meerdere niveaus) en de bewaringstoestand van eventueel aanwezige archeologische sporen. Dit ter hoogte van de geplande bodemingrepen in het westen van het plangebied waarbij een afgraving van de bodem voorzien is.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

De zone waar verder onderzoek nodig is betreft de zone waar de geplande bodemingrepen een minimale afgraving van de bodem van 60-80 cm -mv inhouden. De geplande inrit wordt niet weerhouden vanwege de aanwezigheid van een wadi. Ook het noord-zuid georiënteerde fietspad wordt uit de advieszone gehouden vanwege de beperkte breedte (2,5 m). Dit komt neer op een zone met een oppervlakte van ongeveer 2.700 m².

*Plan 23: Plangebied met afbakening van de zone voor proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1;
15.09.2022)*

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een vergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen aan de Assesteenweg te Ternat heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota (ID 19994⁵⁸) opgesteld. Binnen het plangebied zal een restaurant met bijhorende parking gerealiseerd worden. De geplande ingrepen houden een afgraving van minstens 60-80 cm in waardoor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Door wijzigingen in de bouwplannen werd een nieuwe archeologienota opgesteld. Deze aanpassingen zijn minimaal en veranderden niets aan het archeologisch advies.

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, werd vastgesteld dat onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen de geplande ingrepen afdoende te staven.

Aangezien het plangebied gesitueerd is aan de Assesteenweg die zeer waarschijnlijk teruggaat tot een oude Romeinse heirbaan tussen Bavay en Asse, direct ten noorden van het plangebied, wordt de archeologisch verwachting van het terrein hoog ingeschat. Maar omdat het historische kaartmateriaal aantoonde dat binnen het plangebied in het verleden reeds verschillende gebouwen aanwezig waren, is niet zeker in welke mate het bodemarchief en eventuele archeologische sporen bewaard zijn gebleven. De verstoringsgraad kon op basis van het bureauonderzoek alleen niet ingeschat worden. Daarom dringt verder onderzoek zich verder op. In deze is een proefsleuvenonderzoek de meest efficiënte methode om de verstoringsgraad goed in kaart te brengen en het archeologisch potentieel van het plangebied correct in te schatten. Verder onderzoek wordt geadviseerd binnen een beperkt deel van het plangebied, waar de geplande ingrepen een directe impact op eventuele archeologische sporen kunnen hebben.

⁵⁸ VANDER CRUYSSSEN 2021

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Zicht op aanwezige halfverharde parkeerruimte in het westen van het plangebied	6
Figuur 2: Grondplan toekomstige inplanting (noorden is onder)	7
Figuur 3: Fundering restaurant	8
Figuur 4: Rioleringsplan.....	9
Figuur 5: Snede AA restaurant	9
Figuur 6: Snede CC restaurant	9
Figuur 7: Fundering fietsenstalling.....	10
Figuur 8: Snede middenspanningscabine	10
Figuur 9: Doorsnede van de toekomstige inplanting, terreinprofiel 1.....	10
Figuur 10: Doorsnede van de toekomstige inplanting, terreinprofiel 2.....	11
Figuur 11: Hoogteverloop terrein	15
Figuur 12: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	17

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 12.08.2021)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 12.08.2021)	2
Plan 3: Plangebied op meest recente orthofotografische kaart (digitaal; 1:1; 15.09.2022)	5
Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB-basiskaart (digitaal; 1:1; 16.09.2022).....	8
Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 12.08.2021)	14
Plan 6: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 12.08.2021)	15
Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 12.08.2021)	16
Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 12.08.2021)	17
Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 12.08.2021).....	19
Plan 10: Plangebied op de Villaretkaart (analoog; onbekend; 12.08.2021).....	21
Plan 11: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 12.08.2021)	21
Plan 12: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 12.08.2021)	22
Plan 13: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 12.08.2021)	22
Plan 14: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 12.08.2021).....	23
Plan 15: Plangebied op topografische kaarten 1865, 1891, 1930 en 1979 (digitaal; 1:25.000; 13.08.2021)	24
Plan 16: Plangebied op orthofotografische kaart 1971 (digitaal; 1:1; 12.08.2021)	24
Plan 17: Plangebied op orthofotografische kaart 1979-1990 (digitaal; 1:1; 12.08.2021).....	25
Plan 18: Plangebied op orthofotografische kaarten 2000 tem 2012 (digitaal; 1:1; 12.08.2021).....	25
Plan 19: Plangebied op orthofotografische kaarten 2013 tem 2016 (digitaal; 1:1; 12.08.2021).....	26
Plan 20: Plangebied op orthofotografische kaarten 2017 tem 2020 (digitaal; 1:1; 12.08.2021).....	26
Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart met weergave reeds in akte genomen (archeologie)nota's en gebieden geen archeologie (GGA) (digitaal; 1:1; 15.09.2022)	29
Plan 22: Synthesekaart met waterlopen en gekende archeologische gegevens op de Ferrariskaart (digitaal; 1:1; 15.09.2022)	33
Plan 23: Plangebied met afbakening van de zone voor proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1; 15.09.2022)	36

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	27
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	30
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	34

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerendergoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGIV, 2022a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen.
- AGIV, 2022e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2012, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2013, Vlaanderen.
- AGIV, 2022g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2014, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022h. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2015, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022i. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2016, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022j. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2017, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022k. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2018, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022l. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek,

- middenschallig, winteropnamen, kleur, 2019, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2022m. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2020, Vlaanderen. Available at: www.geopunt.be.
- AGIV, 2022n. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022o. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022p. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2005-2007, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022q. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2008-2011, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022r. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- Anon, 2021. Geschiedenis van Ternat. Available at: <https://www.ternat.be/geschiedenisvanternat>.
- BUFFEL, P. & MATTHIJS, J., 2009. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 31-39 Brussel - Nijvel*, Brussel: Belgische Geologische Dienst.
- CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- VANDER CRUYSSSEN, M., 2021. *Archeologienota Ternat, Assesteenweg. BAAC Vlaanderen rapport nr. 1937*, Bassevelde. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/19994>.
- DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- Erfgoed Ternat, 2021. Geschiedenis van Ternat. Available at: <https://sites.google.com/view/erfgoedternat>.
- GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

- GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022f. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748). *GEOPUNT, 2021. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748).*
- GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2022h. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- Google, 2021. Google Streetview.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- VAN LIEFFERINGE, N., VANDER GINST, V. & DE RAYMAEKER, A., 2021. *Nota: Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Assesteenweg 8 in Ternat.*, Tienen. Available at: <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/20236>.
- LOUIS, A. & TAVERNIER, R., 1957. *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Asse 87W.*, Centrum voor bodemkartering.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000.*, Leuven.
- SCHROYEN, K., 2003. Toelichting bij Quartairgeologische kaart: kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel.